

4. Ковалев В. И. Мотивы поведения и деятельности / В. И. Ковалев ; отв. ред. А. А. Бодалев – М. : АН СССР, Институт психологии, 1988. – 191 с.
5. Леонтьев А. Н. Потребности, мотивы и сознание / Алексей Николаевич Леонтьев // Материалы XVIII Международного психологического конгресса. – М., 1966. – С. 34–37.
6. Маслоу А. Мотивация и личность /Абрахам Харольд Маслоу ; [пер. с англ]. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
7. Рубинштейн С. Л. Принципы и пути развития психологии / Сергей Леонидович Рубинштейн. – М. : Наука, 1959. – 353 с.

The article deals with the problem of the concept of “motivation” and “motive” as a psychological problem. The different approaches in determining the ratio of these concepts to the activities of the individual, its behavior, needs, goals and more.

Key words: motivation, motives, human activities, awareness and needs.

Отримано: 1.03.2012 р.

УДК 159.923.2

О.М.Капустюк, В.С.Пастушенко

Дослідження й розробка методологічного діагностування процесу самодетермінації особистості

У статті представлено результати направлені на виявлення моментів, які впливають на рівень прояву самодетермінації особистості. Виокремлено перелік особистісних детермінант, що зумовлюють специфіку функціонування процесу самодетермінації особистості. Розглядаються чотири рівні прояву самодетермінації особистості: високий, достатній, слабкий рівень та повна відсутність прояву самодетермінації.

Ключові слова: самодетермінація особистості, високий рівень прояву самодетермінації, достатній рівень прояву самодетермінації, слабкий рівень прояву самодетермінації та повна відсутність прояву самодетермінації.

В статті представлені результати, направленні на виявлення моментів, впливаючих на уровень проявления самодетерминации

личности. Выделен перечень личностных детерминант, которые обуславливают специфику функционирования процесса самодетерминации личности. Рассматриваются четыре уровня проявления самодетерминации личности: высокий, достаточный, слабый уровень и полное отсутствие проявления самодетерминации личности.

Ключевые слова: самодетерминация личности, высокий уровень проявления самодетерминации, достаточный уровень проявления самодетерминации, слабый уровень проявления самодетерминации и полное отсутствие проявления самодетерминации личности.

Мета дослідження полягає у тому, щоб за допомогою емпіричного дослідження виявити психологічні фактори, що впливають на розгортання процесу самодетермінації особистості.

Основне завдання статті – експериментально виявити психологічні чинники, які впливають на рівень прояву самодетермінації особистості.

Відповідно до логіки теоретичного аналізу розгортання процесу самодетермінації особистості (самодетермінація здійснюється поетапно: спочатку на внутрішньому рівні, під час контакт-діалогу “Я” – “не Я”, а потім виявляється в реалізації прийнятого рішення), здійснювався вибір методів емпіричного дослідження. В ході розробки програми даного дослідження було обрано 11 методик, що повинні були дозволити, на нашу думку, здійснити діагностику рівня розвитку кожної складової особистості зокрема, що є, в свою чергу, також і невід’ємним структурним компонентом процесу самодетермінації загалом.

У процесі самодетермінації особистість виступає активним суб’єктом, що постійно перетворює соціальні й культурні цінності суспільства відповідно до наявних у неї ідеалів, переконань і потреб. Отже, феномен самодетермінації має ціннісно-сміслову природу і проявляється в усвідомленні особистістю соціокультурної дійсності, усвідомленні себе, і активному визначенні особистісної позиції людини у ставленні до соціальних і культурних вимог дійсності. Найбільш доцільними методиками для дослідження ціннісно-сміслового компонента можуть стати опитувальник статевих ролей (BSRI) Сандри Бем, морфологічний тест життєвих цінностей, авторами якого є В.Ф. Сопов та Л.В. Карпушина, опитувальник “Розподіла ролей у сім’ї” та тест самоактуалізації особистості (САТ).

Процес самодетермінації характеризує соціальна зрілість особистості, формування особистісного смислу і являє собою результат накопичення і росту самоприйняття, рефлексії, самоствалення, самооцінки, самоповаги, самоутвердження та розвитку інтеріоризованих мотивів, які, в свою чергу, забезпечують можливість

розвитку творчої активності особистості, визначаючи розгортання прогностичної функції і побудови життєвих перспектив. Отже, під час аналізу формування особистісного смислу та побудови життєвих перспектив нами використовувалися такі методики: тест-опитувальник самоствавлення (В.В. Столін, С.Р. Пантелєєв); тест самоактуалізації особистості; методика дослідження рефлексивності (О.В. Карпов); морфологічний тест життєвих цінностей, авторами якого є В.Ф. Сопов та Л.В. Карпушина; опитувальник професійних схильностей Л.Йовайши у модифікації Г.В.Резапкіної та опитувальник “Професійний портрет вчителя” Г.В.Резапкіної.

Один з основних структурних компонентів розгортання процесу самодетермінації особистості є мотиваційно-вольовий компонент: усвідомлення прагнення знайти певну позицію та безпосередньо момент прийняття рішення. Тут ми використали такі методики: тест сенсожиттєвих орієнтацій (Д. О. Леонтєв); шкала оцінки потреби у досягненні (Ю. М. Орлов); мотиви вибору професії.

Говорити про здійснення самодетермінації ми можемо за умови певного результату, який виявляється в реалізації прийнятого рішення в діяльності і поведінці.

Отриманий у підсумку масив даних піддавався статистичній обробці за допомогою методів багатомірного аналізу: кореляційного, факторного. Вірогідність відмінностей між показниками, що залучалися до остаточного масиву кількісних даних, визначалась за критерієм t – Стьюдента.

Оцінка величини відмінностей середніх за критерієм Стьюдента

здійснювалася за формулою:
$$t = \frac{x_1 - x_2}{\sqrt{\delta_1 + \delta_2}} \sqrt{n}$$

для однакових вибірок:
$$t = \frac{x_1 - x_2}{\sqrt{\frac{\delta}{n_1} + \frac{\delta}{n_2}}}$$

для неоднакових вибірок: $n = n_1 + n_2 - 2$.

Оброблення корпусу даних відбувалось за допомогою комп'ютерних програм SPSS Statistics (Version 17). Факторний аналіз здійснювався за методом головних компонентів.

Також у дослідженні використовувалися такі методи, як: One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test, лінійна стандартизація, кореляційний аналіз, факторний аналіз та кластерний аналіз. Під час аналізу та інтерпретації отриманих у результаті статистичної обробки даних бралися до уваги статистично вірогідні коефіцієнти кореляції на рівні $p < 0,001$; $p < 0,01$; $p < 0,5$.

Дослідження здійснювалося на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у м. Суми та Сумській області. Загальна кількість досліджуваних становила 88 осіб (вчителі-предметники та директори шкіл вищезазначеної області): серед них 16 – представників чоловічої статі і 72 – жіночої. Дослідження здійснювалося впродовж 2010-2011 років.

Загальна процедура емпіричного дослідження структурних компонентів процесу самодетермінації особистості складалася із 4 етапів.

Мета першого етапу полягала у застосуванні процедури поділу досліджуваних на групи відповідно до рівня виявлення самодетермінації особистості.

Другий етап передбачав селекцію (шляхом застосування експлораторного факторного аналізу) із загального переліку методичних прийомів найбільш інформативних показників.

Третій етап передбачав застосування процедури фальсифікації припущення щодо наявності інтер- та інтрагрупових відмінностей носіїв встановлених типів залежно від рівня виявлення самодетермінації особистостей.

Змістовий аналіз і інтерпретація отриманої для кожного із виокремленого типу характерної констеляції психологічних змінних складав зміст четвертого етапу.

Більш ґрунтовному аналізу рівнів прояву самодетермінації досліджуваних з виявом певних залежностей сприятиме поділ їх на групи. Для вирішення даного завданнями нами було проведено пілотне опитування, в якому взяли участь 45 вчителів, що були на курсах підвищення кваліфікації у тому ж самому навчальному закладі, де надалі проводилося й основне емпіричне дослідження. Згодом у тестуванні передбачалося, що і тестовані, і вибірка стандартизації належать до однієї і тієї ж генеральної сукупності. Робочим матеріалом стали:

- одне з попередніх питань анкети: “Професія, про яку Ви мріяли за юних літ”, де передбачалося оцінювання в один бал за відповідь “вчителем” та нуль балів за будь-яку іншу професію;
- чотири з п’яти шкал методики “Психологічний портрет вчителя” Г. В. Резапкіної (перша шкала – пріоритетні цінності; друга шкала – самооцінка; третя – стиль викладання та четверта – рівень суб’єктивного контролю);
- одна з шести шкал опитувальних схильностей Л. Йовайши у модифікації Г. В. Резапкіної – “Схильність до роботи з людьми”.

Також для останньої шкали ми розробили характерні для нашої аудиторії тестові норми отриманих результатів. Вихідним принципом розробки тестової шкали стало припущення про те, що вимірювані властивості розподілені в генеральній сукупності відповідно до нормального закону. Відповідно, вимірювання в тестовій шкалі на вибірці стандартизації також повинне забезпечувати нормальний розподіл, а отже, і тестова шкала є метричною – точніше, рівних інтервалів – що дозволить детальніше інтерпретувати результати тестування надалі.

За результатами застосування опитувальника будувався розподіл “сирих” оцінок з подальшою перевіркою відповідності отриманого розподілу нормальному закону. Загальна картина отриманих величин за шкалою “Схильність до роботи з людьми” подаються у таблиці (див. Таб. 1.).

Таблиця 1

Перевірка відповідності отриманого розподілу нормальному закону (One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test)

		VAR00001
N		45
Normal Parameters(a,b)	Mean	6,4444
	Std. Deviation	2,20078
Most Extreme Differences	Absolute	,155
	Positive	,107
	Negative	-,155
Kolmogorov-Smirnov Z		1,041
Asymp. Sig. (2-tailed)		,228

a) Test distribution is Normal.

b) Calculated from data.

Як можна побачити з поданої таблиці розподіл “сирих” оцінок за шкалою “Схильність до роботи з людьми” (“VAR00001”), за критерієм Колмогорова-Смирнова, має $p > 0,05$ (Asymp. Sig. (2-tailed)), що дає підстави говорити про приблизну відповідність даного емпіричного розподілу нормальному [мат.стат.].

Оскільки розподіл “сирих” оцінок відповідав нормальному, ми провели лінійну стандартизацію, щоб визначити межі інтервалів “сирих” оцінок, які відповідали б стандартним тестовим показникам. Межі інтервалів визначались нами за формулою z -перетворення:

$$z = \frac{X_i - M_x}{\sigma_x}$$

Де X_i – шукана межа інтервалу “сирих” оцінок, M_x, y_x – середнє та стандартне відхилення “сирих” оцінок. Загальна картина тестових норм (перерозподіл “сирих” балів у стени), характерних для наших досліджуваних, подається у таблиці (див. Таб. 2.).

Таблиця 2

Тестові норми – таблиця перерозподілу “сирих” балів у стени

“Сирі” бали	Стени	1	2	3	4
шкала “Схильність до роботи з людьми”		< 3	4-5	6-8	9 >

Як можна побачити з таблиці, у нас була шкала з “сирими” балами, яку було переведено у стени. Кожний стен відповідає певному рівню вияву властивості: 1-му стени відповідає високий рівень виявлення схильності до роботи з людьми (у нашому випадку – професійної схильності досліджуваних), 2-ий стен – певна схильність виявлена, 3-ій стен – слабкий рівень виявлення і 4-ий – професійна схильність не виявлена. Для остаточного поділу досліджуваних на групи за рівнями виявлення самодетермінації нам потрібно було розробити схему поєднання трьох напрямків робочого матеріалу в одне ціле. Отже, розподіл на групи відбувся за такими схемами.

До групи з високим рівнем прояву самодетермінації (22 особи) потрапили ті досліджувані, які мріяли про професію вчителя ще до навчання у вищому навчальному закладі, мають високий рівень схильності до роботи з людьми та за методикою “Психологічний портрет вчителя” мають такі результати. За шкалою “пріоритетні цінності”: “а” – гуманістичний напрямок роботи вчителя; за шкалою “самооцінка”: “а” – позитивне самосприйняття; за шкалою “стиль викладання”: “а” – демократичний стиль діяльності вчителя та за шкалою “рівень суб’єктивного контролю”: “а” – високий рівень суб’єктивного контролю.

До групи з достатнім рівнем прояву самодетермінації потрапили і ті досліджувані, які мріяли про дану професію, і ті, які мали інші наміри щодо майбутньої професії, але мають певну схильність (28 осіб) або високий рівень (4 особи) схильності до роботи з людьми. За методикою “Психологічний портрет вчителя”:

- за шкалою “пріоритетні цінності”: “а” – гуманістичний напрямок роботи вчителя (20 осіб), “в” – концентрація вчителя на власних переживаннях та проблемах (12 осіб);
- за шкалою “самооцінка”: “а” – позитивне самосприйняття;
- за шкалою “стиль викладання”: “а” – демократичний стиль діяльності вчителя;

- за шкалою “рівень суб’єктивного контролю”: “а” – високий рівень суб’єктивного контролю (24 особи) або “б” – середній ступень сформованості суб’єктивного контролю (8 осіб).

До групи із слабким виявленням самодетермінації потрапили 20 осіб, з яких 6 осіб мріяли про професію вчителя. Щодо схильності до даної професії, то 4 особи мають певну схильність, 12 – слабкий рівень схильності до роботи із людьми та в 4 особи взагалі відсутня така схильність. За методикою “Психологічний портрет вчителя”:

- за шкалою “пріоритетні цінності”: “а” – гуманістичний напрямок роботи вчителя (8 осіб), “б” – особливої значимості набувають для вчителя його стосунки з колегами (4 особи), “в” – концентрація вчителя на власних переживаннях та проблемах (8 осіб);
- за шкалою “самооцінка”: “а” – позитивне самосприйняття (10 осіб), “б” – нестійка самооцінка (8 осіб), “в” – негативне самосприйняття (2 особи);
- за шкалою “стиль викладання”: “а” – демократичний стиль діяльності вчителя;
- за шкалою “рівень суб’єктивного контролю”: “а” – високий рівень суб’єктивного контролю (10 осіб) або “б” – середній ступень сформованості суб’єктивного контролю (10 осіб).

Повна відсутність прояву самодетермінації у групи зі слабким рівнем схильності до роботи із людьми (5 осіб) та повною відсутністю такої схильності (9 осіб), мріяли про професію вчителя 12 з 14 осіб, що потрапили до даної категорії. Щодо методики “Психологічний портрет вчителя”, то тут ми маємо такі результати:

- за шкалою “пріоритетні цінності”: “б” – особливої значимості набувають для вчителя його стосунки з колегами (2 особи), “в” – концентрація вчителя на власних переживаннях та проблемах (12 осіб);
- за шкалою “самооцінка”: “а” – позитивне самосприйняття (4 особи), “б” – нестійка самооцінка (6 осіб), “в” – негативне самосприйняття (4 особи);
- за шкалою “стиль викладання”: “б” – такий стиль діяльності вчителя, який має назву “потурання” або “попускання” (8 осіб), “в” – авторитарні тенденції у роботі педагога (6 осіб);
- за шкалою “рівень суб’єктивного контролю”: “а” – високий рівень суб’єктивного контролю (9 осіб) або “б” – середній ступень сформованості суб’єктивного контролю (5 осіб).

Пошук конкретного змісту і складу психологічних утворень як детермінант процесу самодетермінації особистості визначав логіку

наступного етапу дослідження. Здійснений нами аналіз відповідної літератури дозволив констатувати відсутність посилань на результати емпіричного дослідження феномену самодетермінації особистості. Отже, зважаючи на відсутність необхідних для відповіді на порушені питання даних, ми звернулися до складання переліку особистісних змінних, гіпотетично пов'язаних, на наш погляд, із процесом самодетермінації особистості. Оскільки самодетермінацію ми розглядаємо як особистісну властивість зрілого суб'єкта своєї життєдіяльності в контексті проблеми самовизначення, то частина індикаторів визначалася шляхом запозичення із близьких до нашого дослідження емпіричних джерел, частина – відповідно до визначеного нами у теоретичній частині роботи уявлення про обсяг і зміст поняття “самодетермінація особистості”. Отриманий таким чином перелік особистісних якостей був обмежений нами до 65 змінних, діагностика яких здійснювалася за допомогою 9 методик.

Оцінка інформативності залученого до аналізу масиву психологічних змінних відбувалася шляхом застосування методу експлораторного факторного аналізу, прийому, процедура класифікації за яким здійснюється за відсутністю наперед визначеного теоретичного конструкту щодо змісту і кількості передбачуваних факторів.

Із всієї множини даних із загальної матриці (65 на 65) було вилучено 28 показників, факторні навантаження яких були мінімальними (їхнє факторне навантаження становило менше 0,40), з одного боку, або сягали рівня взаємкореляції, який робив один із таких показників взаємозамінним. До числа вилучених потрапили, зокрема, три показники морфологічного тесту життєвих цінностей (захоплення, фізична активність, креативність), два – тест-опитувальник самоствавлення (шкала ставлення, що очікується від інших; шкала ставлення інших), чотири – з опитувальника “Розподіл ролей у сім'ї” (матеріальне забезпечення, організація дозвілля, роль “хазяїн” / “хазяйка”, сексуальний партнер) і чотири показники, які були залучені з тесту самоактуалізації особистості, зокрема, орієнтація у часі, підтримка, блок цінностей та блок почуттів.

Щодо опитувальника С. Бем, отриманий у іншому дослідженні на нерепрезентативній вибірці (по 20 представників обох статей) за цим опитувальником (Bem Sex-role Inventory) розподіл виявив домінанту в самооцінках на андрогінну орієнтацію представників обох статей (100% у групах обох статей). Серйозним недоліком зазначеного вище дослідження вважаємо його обмеженість

виключно суб'єктивною стороною, яка, як відомо, не позбавлена впливу неконтрольованих чинників і потребує через це додаткових прийомів фальсифікації. Отже, показники опитувальника С. Бем ми не брали до уваги.

Так, до основної частини дослідження, присвяченого аналізу зв'язку дібраного комплексу особистісних властивостей із встановленими рівнями виявлення самодетермінації особистості, було залучено 38 змінних, які тут і надалі отримали цифрову індикацію: 1) шкала оцінки потреби в досягненні; 2) професія; 3) освіта; 4) сім'я; 5) суспільство; 6) розвиток; 7) духовна задоволеність; 8) соціальні контакти; 9) власний авторитет; 10) досягнення; 11) матеріальне положення; 12) збереження індивідуальності; 13) внутрішньо індивідуально значущі мотиви; 14) внутрішньо соціально значущі мотиви; 15) зовнішньо позитивні мотиви; 16) зовнішньо негативні мотиви; 17) шкала S (інтегральна); 18) самоповага; 19) аутосимпатія; 20) самоінтерес; 21) самовпевненість; 22) самоприйняття 23) самокерівництво; 24) самозвинувачення; 25) саморозуміння; 26) мета життя; 27) процес життя; 28) результативність життя; 29) локус – "Я"; 30) локус контролю життя; 31) виховання дітей; 32) емоційний клімат у сім'ї; 33) організація сімейної субкультури; 34) орієнтація у часі; 35) підтримка; 36) блок цінностей; 37) блок почуттів; 38) рефлексивність.

З метою перевірки висунутої у нашому дослідженні гіпотези щодо неоднорідності досліджуваних вибірок, а отже й отримання відповіді на питання про доцільність здійснення процедури інтергрупового аналізу, пошук дескрипторів відбувався шляхом визначення відмінності між наведеними показниками та прийомом використання критерію t-Стьюдента.

Загальна картина отриманих величин подається у таблиці (див. Табл.3).

Таблиця 3

Величина середніх значень та відмінності між загальною групою жінок (n=72) і чоловіків (n=16).

Показники	Жінки		Чоловіки		t	p
	x	δ	x	δ		
VAR00001	2,25	1,02	12,25	3,34	-21,636	0,001
VAR00002	13,56	2,18	61,25	13,08	-29,692	0,001
VAR00003	61,47	10,94	61,47	10,94	0,646	–
VAR00004	60,78	10,96	59,50	11,55	0,139	–
VAR00005	54,63	8,02	60,38	7,97	-2,685	0,01

VAR00006	51,13	9,57	60,63	8,37	4,259	0,001
VAR00007	38,47	6,72	40,38	6,65	-2,966	0,01
VAR00008	42,13	6,25	44,25	8,42	-0,909	–
VAR00009	40,75	5,57	43,75	7,39	2,774	0,01
VAR00010	35,94	6,23	40,75	5,57	-2,672	0,01
VAR00011	38,17	5,81	34,88	13,78	-5,338	0,001
VAR00012	40,89	8,24	40,88	8,49	-2,274	0,05
VAR00013	40,47	7,36	47,50	8,34	11,090	0,001
VAR00014	18,38	3,49	46,13	8,74	2,534	0,05
VAR00015	16,11	4,38	19,13	4,63	1,375	–
VAR00016	12,94	3,34	16,00	2,88	1,413	–
VAR00017	11,1	3,01	14,50	3,50	-29,178	0,001
VAR00018	69,77	23,78	11,63	3,58	0,260	–
VAR00019	61,82	23,37	74,54	17,66	-0,442	–
VAR00020	59,31	21,72	68,08	21,49	0,931	–
VAR00021	60,68	25,23	64,63	20,81	-0,535	–
VAR00022	54,94	24,83	53,63	23,65	-0,208	–
VAR00023	63,55	28,63	64,21	15,96	1,395	–
VAR00024	61,01	21,45	56,34	21,04	4,387	0,001
VAR00025	53,59	28,51	52,33	31,21	-1,929	–
VAR00026	57,52	25,4	35,38	19,61	4,074	0,001
VAR00027	32,43	7,63	68,38	23,66	0,690	–
VAR00028	30,35	7,09	31,38	6,13	3,468	0,001
VAR00029	24,13	5,8	31,00	6,83	3,082	0,01
VAR00030	20,32	5,49	23,88	4,83	-4,130	0,001
VAR00031	28,64	6,62	19,38	4,38	15,643	0,001
VAR00032	2,67	0,44	26,50	5,03	-1,009	–
VAR00033	2,73	0,53	2,63	,56	2,342	0,05
VAR00034	2,46	0,56	2,79	,49	-12,284	0,001
VAR00035	7,08	2,92	2,42	,23	-35,847	0,001
VAR00036	43	9,63	6,75	2,77	8,748	0,001
VAR00037	21,4	5,81	42,75	5,84	6,414	0,001
VAR00038	11,38	3,77	21,63	3,05	-76,577	0,001

Із 38 залучених до аналізу показників статистично значущих відмінностей зафіксовано 24 випадки відмінностей, що становить 63,16%. При цьому у 16 випадках отримані величини суттєво перевищували або були наближені до $p=0,001$ прийняті табличні значення. Такі відмінності стосувалися низки показників: шкала оцінки потреби в досягненні та професія (вищі у чоловіків); розвиток та внутрішньо індивідуально значущі мотиви (вищі у групі жінок);

матеріальне положення та шкала S (інтегральна) (також вищі у чоловіків); самозвинувачення, мета життя та результативність життя (нижчі у групі чоловіків); локус контролю життя (нижчі у досліджуваних жіночої статі); виховання дітей (мають вищі показники у групі жінок); орієнтація у часі та підтримка (вищі у чоловіків); блок цінностей та блок почуттів (також вищі у групі жінок); рефлексивність (вищі у групі чоловіків).

У 5 випадках відмінності сягали середнього значення: за показником 7 – “духовна задоволеність” (із суттєвою перевагою на користь чоловічої групи), 5 – “суспільство” та 10 – “досягнення” (також на користь чоловіків); 9 – “власний авторитет” та 29 – “локус – “Я” (вищий у досліджуваних жіночої статі).

У трьох випадках мала місце мінімальна різниця за показниками “внутрішньо соціально значущі мотиви” та “організація сімейної субкультури” (нижчі у досліджуваних чоловічої статі) та “збереження індивідуальності” (вищі у досліджуваних чоловічої статі).

Розглянемо, яким же чином розподілилися досліджувані жіночої та чоловічої груп за рівнями прояву самодетермінації (Рис. 1). Для зручності розуміння розподілу, ми його представимо у відсотках, де за 100 % взяті окремо досліджувані жіночої статі і окремо досліджувані чоловічої статі.

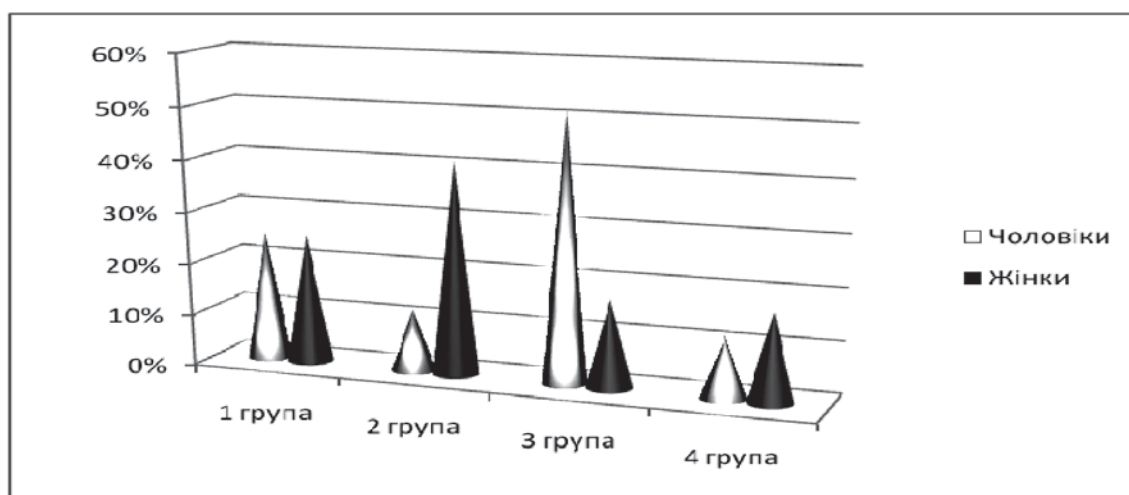

Рис.1. Динаміка розподілу досліджуваних вибірок за рівнем прояву самодетермінації та статевою ідентичністю

1 група – група з високим рівнем прояву самодетермінації; 2 група – група з достатнім рівнем прояву самодетермінації; 3 група – група із слабким виявленням самодетермінації; 4 група – повна відсутність прояву самодетермінації; білим кольором позначені досліджувані чоловічої статі і, відповідно, чорним – жіночої.

Отже, як видно з рисунку, ми маємо вісім підгруп, з яких дві підгрупи з високим рівнем прояву самодетермінації, а саме: підгрупа чоловічої статі у кількості 4 осіб, що становить 25% від загальної кількості чоловіків, та підгрупа жіночої статі з 18 осіб, що, від загальної кількості жінок, також становить 25%. Друга група з достатнім рівнем прояву самодетермінації – це підгрупа чоловіків, що становить 12%, і підгрупа жінок кількістю 30 осіб, або 41%. До 3 групи – групи із слабким виявленням самодетермінації – потрапили 51% чоловіків та 17% жінок. Четверта група з повною відсутністю прояву самодетермінації представлена 12% досліджуваних чоловічої статі та 17% від загальної кількості жінок.

І хоча ми можемо бачити достатню кількість відмінностей залежно від статі, але до більшості підгруп входить менше ніж 5 осіб, що не може бути репрезентативною вибіркою, отже, надалі в аналізі ми будемо брати до уваги лише загальний поділ за групами.

Позитивне вирішення поставленого завдання, тобто доведення наявності між досліджуваними вибірками значної кількості статистично значущих відмінностей, окреслило логіку наступного кроку, а саме – з'ясування змісту й специфіки взаємозв'язку між певними констеляціями особистісних рис залежно від рівня прояву самодетермінації.

Результати такого кроку у подальшому аналізі нашого дослідження подаються у формі таблиці. Перелік статистично значущих відмінностей, отриманих на вибірках досліджуваних з високим рівнем прояву ($n=22$), із достатнім рівнем прояву самодетермінації ($n=32$) та з високим рівнем прояву ($n=22$) й із слабким виявленням самодетермінації ($n=20$) відбито у таблиці нижче (див. Табл.4.).

Таблиця 4

Величини середніх та вірогідність їх відмінностей у групах досліджуваних з високим рівнем прояву ($n=22$) і з достатнім рівнем прояву самодетермінації ($n=32$) та із слабким виявленням самодетермінації ($n=20$)

Показники	22		32		t	p	20		t	p
	x	δ	x	δ			x	δ		
VAR00001	16,00	1,51	13,06	1,81	6,25	0,001	12,40	2,06	6,49	0,001
VAR00002	71,82	8,73	65,69	4,86	3,31	0,01	52,70	6,00	8,19	0,001
VAR00003	70,00	5,12	65,44	5,09	3,23	0,01	51,30	7,18	9,79	0,001
VAR00004	54,95	7,15	54,31	8,14	0,30	–	60,40	5,66	-2,72	0,01
VAR00005	53,86	8,58	56,06	7,98	-0,96	–	51,00	6,58	0,92	–
VAR00006	42,64	4,71	41,06	6,37	0,99	–	36,40	4,55	4,36	0,001

VAR00007	42,68	6,16	43,06	6,90	-0,21	–	42,50	7,05	0,09	–
VAR00008	43,91	3,78	41,44	5,27	1,89	–	41,40	6,00	1,64	–
VAR00009	37,00	7,87	38,63	5,42	-0,90	–	28,80	3,35	3,28	0,01
VAR00010	42,09	4,44	38,13	4,23	3,32	0,01	37,70	5,17	3,24	0,01
VAR00011	42,36	7,30	41,25	6,20	0,60	–	42,10	10,84	0,09	–
VAR00012	47,64	6,10	38,81	7,20	4,70	0,001	41,20	4,07	3,98	0,001
VAR00013	21,23	2,33	18,81	3,16	3,06	0,01	18,00	3,15	3,80	0,001
VAR00014	17,45	3,85	16,38	4,06	0,98	–	16,20	1,07	1,03	–
VAR00015	14,27	3,01	12,56	3,95	1,71	–	13,00	3,28	1,31	–
VAR00016	9,50	3,65	11,44	2,09	-2,48	0,05	11,10	2,88	-2,32	0,05
VAR00017	79,55	14,57	76,06	20,57	0,68	–	66,47	11,90	2,30	0,05
VAR00018	75,21	12,30	72,40	18,49	0,62	–	54,33	12,85	3,73	0,001
VAR00019	74,40	16,87	63,06	17,50	2,37	0,05	50,30	13,78	3,81	0,001
VAR00020	65,11	14,86	59,73	26,96	3,06	0,01	55,03	25,71	3,98	0,001
VAR00021	63,94	15,06	59,21	26,07	2,48	0,05	56,97	13,06	3,80	0,001
VAR00022	78,62	12,04	70,50	21,62	4,69	0,001	44,44	11,46	4,51	0,001
VAR00023	66,54	19,01	63,10	24,35	0,56	–	51,50	23,38	2,30	0,05
VAR00024	43,85	21,94	49,52	28,75	-6,25	0,001	56,64	19,15	-4,49	0,001
VAR00025	66,24	29,24	62,69	23,06	2,52	0,05	56,80	20,13	3,89	0,001
VAR00026	35,41	5,84	33,00	6,55	1,39	–	28,90	8,72	2,87	0,01
VAR00027	34,05	5,67	32,19	6,77	1,06	–	28,20	2,37	2,90	0,01
VAR00028	27,32	4,41	24,75	4,65	2,04	0,05	21,80	7,40	2,97	0,01
VAR00029	22,41	3,49	22,06	4,89	0,29	–	18,80	5,48	2,57	0,05
VAR00030	31,00	6,13	30,00	5,85	0,61	–	26,30	2,41	2,43	0,05
VAR00031	2,58	0,67	2,58	0,44	-0,05	–	2,73	0,30	-0,96	–
VAR00032	2,67	0,61	2,90	0,31	-1,82	–	2,70	0,71	-0,16	–
VAR00033	2,42	0,54	2,46	0,51	-0,25	–	2,57	0,34	-1,02	–
VAR00034	8,27	3,07	7,44	2,73	1,05	–	6,60	2,64	1,88	–
VAR00035	43,73	9,61	44,38	9,95	-0,24	–	44,90	6,35	-0,46	–
VAR00036	23,32	6,53	22,25	5,07	0,68	–	20,90	4,46	1,39	–
VAR00037	10,95	3,48	12,19	4,24	-1,13	–	12,10	2,27	-1,25	–
VAR00038	142,55	14,87	136,56	7,30	3,09	0,01	123,40	7,53	4,49	0,001

Спочатку розглянемо порівняльний аналіз груп з високим рівнем і з достатнім рівнем прояву самодетермінації. За складом отриманих величин, що перевищували максимально можливий рівень вірогідності відмінностей (0,001), досліджувані з достатнім рівнем поступаються досліджуваним з високим рівнем прояву самодетермінації за показниками “шкала оцінки потреби в досягненні” (1), “збереження індивідуальності” (12), “самоприйняття” (22) і значно перевищують за показником “самозвинувачення” (24).

Аналогічні відмінності, але на дещо нижчому рівні (0,01), мають місце за показником “професія” (2), “освіта” (3), “досягнення” (10), “внутрішньо індивідуально значущі мотиви” (13), “самоінтерес” (20) та “рефлексивність” (38) (на користь досліджуваних з високим рівнем прояву самодетермінації). П’ять випадків мінімального рівня відмінностей (0,05) стосувалися показника “зовнішньо негативні мотиви” (16) (на користь досліджуваних з достатнім рівнем самодетермінації), показників “аутосимпатії” (19), “самовпевненість” (21), “саморозуміння” (25) і “результативність життя” (28) (на користь досліджуваних з високим рівнем прояву самодетермінації). Не виявлено відмінностей за 23 показниками: сім’я (4); суспільство (5); розвиток (6); духовна задоволеність (7); соціальні контакти (8); власний авторитет (9); матеріальне положення (11); внутрішньо соціально значущі мотиви (14); зовнішньо позитивні мотиви (15); шкала S (інтегральна) (17); самоповага (18); самокерівництво (23); мета життя (26); процес життя (27); локус – “Я” (29); локус контролю життя (30); виховання дітей (31); емоційний клімат у сім’ї (32); організація сімейної субкультури (33); орієнтація у часі (34); підтримка (35); блок цінностей (36); блок почуттів (37).

За результатами порівняльного аналізу між групами досліджуваних з високим і слабким рівнем прояву самодетермінації, ми отримали 25 величин відмінностей, що становить майже 66% від кількості змінних: кількість максимальних величин відмінностей (0,001) збільшилась від 2 до 14 випадків, кількість середніх (0,01) як в першому, так і другому випадку дорівнює шести, кількість мінімальних (0,05) теж залишилася на рівні 5 випадків (див. Табл. 4).

За складом найвищих рівнів значущості перевага досліджуваних з високим рівнем прояву самодетермінації виявилися, зокрема, за показниками: “шкала оцінки потреби в досягненні” (1), “професія” (2), “освіта” (3), “розвиток” (6), “збереження індивідуальності” (12), “внутрішньо індивідуально значущі мотиви” (13), “самоповага” (18), “аутосимпатія” (19), “самоінтерес” (20), “самовпевненість” (21), “самоприйняття” (22), “самозвинувачення” (24) (нижче у досліджуваних із високим рівнем самодетермінації), “саморозуміння” (25) і “рефлексивність” (38).

На середньому рівні значущості відмінностей, знову ж таки на користь досліджуваних з високим рівнем прояву самодетермінації, виявилися такі показники, як “власний авторитет” (9), “досягнення” (10), “мета життя” (26); “процес життя” (27); “результативність життя” (28) і “сім’я” (4) (нижчі у зазначеної групи).

Відповідно, з мінімальними значеннями вірогідності відмінностей зафіксовано такі показники, як “зовнішньо негативні мотиви” (16) (нижчі у досліджуваних із високим рівнем прояву самодетермінації) та “шкала S (інтегральна)” (17), “самокерівництво” (23), “локус – “Я” (29), “локус контролю життя” (30) (нижчі у досліджуваних із низьким рівнем прояву самодетермінації).

Порівняльний аналіз величини середніх та вірогідність їх відмінностей у групах досліджуваних із високим рівнем прояву й повною відсутністю прояву самодетермінації продемонстровано у таблиці (див. Табл. 5.).

Таблиця 5

Величини середніх значень та вірогідність їх відмінностей у групах досліджуваних із високим рівнем прояву (n=22) й повною відсутністю прояву самодетермінації (n=14)

Показники	22		14		t	P
	x	δ	x	δ		
VAR00001	16,00	1,51	11,00	1,84	8,89	0,001
VAR00002	71,82	8,73	47,86	5,73	8,03	0,001
VAR00003	70,00	5,12	47,71	10,64	8,46	0,001
VAR00004	54,95	7,15	53,14	11,13	0,60	–
VAR00005	53,86	8,58	46,57	8,43	2,18	0,05
VAR00006	42,64	4,71	31,14	5,42	6,74	0,001
VAR00007	42,68	6,16	41,00	7,02	0,76	–
VAR00008	43,91	3,78	36,71	8,07	3,62	0,001
VAR00009	37,00	7,87	37,14	5,79	-0,05	–
VAR00010	42,09	4,44	35,86	6,74	2,62	0,05
VAR00011	42,36	7,30	43,57	11,91	-0,38	–
VAR00012	47,64	6,10	38,43	5,80	3,28	0,01
VAR00013	21,23	2,33	14,29	3,54	7,12	0,001
VAR00014	17,45	3,85	13,14	2,74	3,31	0,01
VAR00015	14,27	3,01	13,43	2,59	0,86	–
VAR00016	9,50	3,65	13,43	3,18	-3,61	0,001
VAR00017	79,55	14,57	50,19	17,10	4,23	0,001
VAR00018	75,21	12,30	34,48	6,49	8,48	0,001
VAR00019	74,40	16,87	45,95	8,94	4,70	0,001
VAR00020	65,11	4,86	55,91	9,39	3,69	0,001
VAR00021	63,94	19,06	38,76	7,66	3,97	0,001
VAR00022	78,62	27,04	43,05	13,75	4,03	0,001
VAR00023	66,54	19,01	51,19	25,06	2,09	0,05
VAR00024	43,85	11,94	53,05	7,92	-5,13	0,001

VAR00025	66,24	29,24	45,43	16,82	2,15	0,05
VAR00026	35,41	5,84	30,29	3,37	2,32	0,05
VAR00027	34,05	5,67	24,14	2,91	6,03	0,001
VAR00028	27,32	4,41	20,71	2,92	4,94	0,001
VAR00029	22,41	3,49	14,14	2,80	7,46	0,001
VAR00030	31,00	6,13	22,71	3,41	4,61	0,001
VAR00031	2,58	0,67	2,86	0,17	-1,54	–
VAR00032	2,67	0,61	2,57	0,36	0,53	–
VAR00033	2,42	0,54	2,33	0,69	0,44	–
VAR00034	8,27	3,07	4,71	1,73	3,94	0,001
VAR00035	43,73	9,61	35,71	1,76	2,81	0,01
VAR00036	23,32	6,53	17,43	3,23	3,13	0,01
VAR00037	10,95	3,48	9,86	2,18	1,05	–
VAR00038	142,55	14,87	120,71	9,79	4,85	0,001

Не встановлено відмінностей між досліджуваними, які мають високий рівень прояву самодетермінації, та досліджуваними, для яких характерна повна відсутність прояву самодетермінації, за певними показниками: “сім’я” (4), “духовна задоволеність” (7), “власний авторитет” (9), “матеріальне положення” (11), “зовнішньо позитивні мотиви” (15), “виховання дітей” (31), “емоційний клімат у сім’ї” (32), “організація сімейної субкультури” (33) та “блок почуттів” (37).

Незначні відмінності спостерігаються у групі з високим рівнем прояву, порівняно з групою досліджуваних з повною відсутністю прояву самодетермінації, за показниками “суспільство” (5), “досягнення” (10), “самокерівництво” (23), “саморозуміння” (25) й “мета життя” (26).

Порівняно з групою з повною відсутністю, досліджувані з високим рівнем прояву самодетермінації мають вищі (0,01) показники за збереженням індивідуальності (12), внутрішньо соціально значущими мотивами (14), підтримки (35) і блоком цінностей (36).

Між групами з високим рівнем прояву самодетермінації та повною його відсутністю випадки з максимально можливим рівнем вірогідності відмінностей (0,001) мають місце більше ніж у 52% випадків. На користь перших за показниками – “шкала оцінки потреби в досягненні” (1), “професія” (2), “освіта” (3), “розвиток” (6), “соціальні контакти” (8), “внутрішньо індивідуально значущі мотиви” (13), “шкала S (інтегральна)” (17), “самоповага” (18), “аутосимпатія” (19), “самоінтерес” (20), “самовпевненість” (21), “самоприйняття” (22), “процес життя” (27), “результативність

життя” (28), “локус – “Я” (29), “локус контролю життя” (30), “орієнтація у часі” (34) і “рефлексивність” (38) та на користь других – “зовнішньо негативні мотиви” (16) та “самозвинувачення” (24).

Загальна картина розподілу основних статистик між досліджуваними вибірками групи з достатнім рівнем прояву (n=32) і досліджуваних зі слабким виявленням (n=20) самодетермінації та повною відсутністю прояву самодетермінації (n=14) на етапі констатації подається у таблиці (див. Табл. 6.).

Таблиця 6

Величини середніх значень та вірогідність їх відмінностей у групах досліджуваних з достатнім рівнем прояву (n=32) і слабким виявленням (n=20) самодетермінації та повною відсутністю прояву самодетермінації (n=14) на етапі констатації

Показники	32		20		t	p	14		t	P
	x	δ	x	δ			x	δ		
VAR00001	13,06	1,81	12,40	2,06	1,22	–	11,00	1,84	3,54	0,001
VAR00002	65,69	4,86	52,70	6,00	8,56	0,001	47,86	5,73	8,90	0,001
VAR00003	65,44	5,09	51,30	7,18	8,30	0,001	47,71	10,64	7,69	0,001
VAR00004	54,31	8,14	60,40	5,66	-2,93	0,01	53,14	11,13	0,40	–
VAR00005	56,06	7,98	51,00	6,58	2,69	0,01	46,57	8,43	3,24	0,01
VAR00006	41,06	6,37	36,40	4,55	4,57	0,001	31,14	5,42	5,07	0,001
VAR00007	43,06	6,90	42,50	7,05	2,11	0,05	41,00	7,02	2,03	0,05
VAR00008	41,44	5,27	41,40	6,00	0,28	–	36,71	8,07	2,37	0,05
VAR00009	38,63	5,42	28,80	3,35	6,09	0,001	37,14	5,79	2,24	0,05
VAR00010	38,13	4,23	37,70	5,17	5,16	0,001	35,86	6,74	3,52	0,001
VAR00011	41,25	6,20	42,10	10,84	0,27	–	43,57	11,91	-0,87	–
VAR00012	38,81	7,20	41,20	4,07	-0,36	–	38,43	5,80	0,14	–
VAR00013	18,81	3,16	18,00	3,15	-1,35	–	14,29	3,54	4,31	0,001
VAR00014	16,38	4,06	16,20	1,07	0,90	–	13,14	2,74	2,54	0,05
VAR00015	12,56	3,95	13,00	3,28	0,15	–	13,43	2,59	-0,75	–
VAR00016	11,44	2,09	11,10	2,88	-0,41	–	13,43	3,18	-2,52	0,05
VAR00017	76,06	20,57	66,47	11,90	3,86	0,001	50,19	17,10	3,56	0,001
VAR00018	72,40	18,49	54,33	12,85	8,79	0,001	34,48	6,49	6,60	0,001
VAR00019	63,06	17,50	50,30	13,78	5,23	0,001	45,95	8,94	4,62	0,001
VAR00020	59,73	26,96	55,03	25,71	5,34	0,001	55,91	9,39	3,53	0,001
VAR00021	59,21	26,07	56,97	13,06	2,87	0,01	38,76	7,66	5,01	0,001
VAR00022	70,50	21,62	44,44	11,46	4,35	0,001	43,05	13,75	3,85	0,001
VAR00023	63,10	24,35	51,50	23,38	4,24	0,001	51,19	25,06	6,13	0,001
VAR00024	49,52	28,75	56,64	19,15	-6,21	0,001	53,05	7,92	-3,52	0,001

VAR00025	62,69	23,06	56,80	20,13	3,12	0,01	45,43	16,82	7,15	0,001
VAR00026	33,00	6,55	28,90	8,72	2,88	0,01	30,29	3,37	2,84	0,01
VAR00027	32,19	6,77	28,20	2,37	2,73	0,01	24,14	2,91	4,26	0,001
VAR00028	24,75	4,65	21,80	7,40	2,02	0,05	20,71	2,92	2,99	0,01
VAR00029	22,06	4,89	18,80	5,48	2,21	0,05	14,14	2,80	5,64	0,001
VAR00030	30,00	5,85	26,30	2,41	2,23	0,05	22,71	3,41	4,33	0,001
VAR00031	2,58	0,44	2,73	0,30	2,14	0,05	2,86	0,17	-2,25	0,05
VAR00032	2,90	0,31	2,70	0,71	-1,33	–	2,57	0,36	3,13	0,01
VAR00033	2,46	0,51	2,57	0,34	1,38	–	2,33	0,69	0,69	–
VAR00034	7,44	2,73	6,60	2,64	-0,84	–	4,71	1,73	3,43	0,001
VAR00035	44,38	9,95	44,90	6,35	1,09	–	35,71	1,76	3,03	0,01
VAR00036	22,25	5,07	20,90	4,46	-0,21	–	17,43	3,23	3,27	0,01
VAR00037	12,19	4,24	12,10	2,27	0,98	–	9,86	2,18	1,94	–
VAR00038	136,56	7,30	123,40	7,53	5,54	0,001	120,71	9,79	6,09	0,001

Не встановлено відмінностей як у першому випадку (між досліджуваними, для яких характерний достатній рівень прояву, та досліджуваними, для яких характерне слабе виявлення самодетермінації), так і у другому (між досліджуваними, для яких характерний достатній рівень прояву, та досліджуваними, для яких характерна повна відсутність прояву самодетермінації) за такими показниками: “матеріальне положення” (11), “збереження індивідуальності” (12), “зовнішньо позитивні мотиви” (15), “організація сімейної субкультури” (33) та “блок почуттів” (37), також не встановлено відмінностей між досліджуваними з достатнім рівнем прояву та досліджуваними із слабким виявленням самодетермінації за показниками “шкала оцінки потреби в досягненні” (1), “соціальні контакти” (8), “внутрішньо індивідуально значущі мотиви” (13), “внутрішньо соціально значущі мотиви” (14), “зовнішньо негативні мотиви” (16), “емоційний клімат у сім’ї” (32), “орієнтація у часі” (34), “підтримка” (35) та “блок цінностей” (36).

Незначні відмінності спостерігаються у групі з достатнім рівнем прояву, порівняно з групою досліджуваних із слабким виявленням самодетермінації, за показниками “духовна задоволеність” (7), “результативність життя” (28), “локус – “Я” (29), “локус контролю життя” (30) й “виховання дітей” (31); й порівняно з групою досліджуваних із повною відсутністю прояву самодетермінації – “результативність життя” (7), “соціальні контакти” (8), “власний авторитет” (9), “внутрішньо соціально значущі мотиви” (14), “зовнішньо негативні мотиви” (16) та “виховання дітей” (31) (два останні показники вищі у досліджуваних із повною відсутністю прояву самодетермінації).

Порівняно з групою із слабким виявленням, досліджувані з достатнім рівнем прояву самодетермінації мають вищі (0,01) показники за такими напрямками: “самовпевненість” (21), “саморозуміння” (25), “процес життя” (27) та нижчий – “сім’я” (4); порівняно з досліджуваними із повною відсутністю прояву самодетермінації – вищі за результативністю життя (28), емоційним кліматом у сім’ї (32), підтримкою (35) та блоком цінностей (36); вищий показник досліджувані з достатнім рівнем, порівняно з двома іншими групами, мають за показниками “суспільство” (5) та “мета життя” (26).

Між групами з достатнім рівнем та слабким рівнем прояву самодетермінації випадки з максимально можливим рівнем вірогідності відмінностей (0,001) більше ніж у 34% випадків: на користь перших мають місце – “професія” (2), “освіта” (3), “розвиток” (6), “власний авторитет” (9), “досягнення” (10), “шкала S (інтегральна)” (17), “самоповага” (18), “аутосимпатія” (19), “самоінтерес” (20), “самоприйняття” (22), “самокерівництво” (23) та “рефлексивність” (38) і на користь других має місце – “самозвинувачення” (24).

Водночас, порівняно із досліджуваними з повною відсутністю прояву самодетермінації відмінності мають місце майже у 53% випадків. Найбільша різниця на користь досліджуваних групи з достатнім рівнем прояву самодетермінації за такими показниками: “шкала оцінки потреби в досягненні” (1), “професія” (2), “освіта” (3), “розвиток” (6), “досягнення” (10), “внутрішньо індивідуально значущі мотиви” (13), “шкала S (інтегральна)” (17), “самоповага” (18), “аутосимпатія” (19), “самоінтерес” (20), “самовпевненість” (21), “самоприйняття” (22), “самокерівництво” (23), “саморозуміння” (25), “процес життя” (27), “локус – “Я” (29), “локус контролю життя” (30), “орієнтація у часі” (34) та “рефлексивність” (38); за показником “самозвинувачення” (24) вищі показники відповідно у досліджуваних із повною відсутністю прояву самодетермінації.

Інтергруповий аналіз відмінностей досліджуваних за ознакою рівня прояву самодетермінації дозволив виявити, зокрема, між групами із слабким виявленням та повною відсутністю прояву самодетермінації двадцять дев’ять випадків відмінностей (або 76,3% від загальної кількості показників). При цьому у двох випадках – на найвищому рівні відмінностей (0.001) і у тринадцяти випадках за середнім показником (0.01). Отриманий розподіл відмінностей між зазначеними групами подається у таблиці (див. Табл. 7).

Таблиця 7

Величини середніх та вірогідність їх відмінностей у групах досліджуваних із слабким виявленням (n=20) самодетермінації та повною відсутністю прояву самодетермінації (n=14) на етапі констатації

Показники	20		14		t	p
	x	δ	x	δ		
VAR00001	12,40	2,06	11,00	1,84	2,03	0,05
VAR00002	52,70	6,00	47,86	5,73	2,56	0,05
VAR00003	51,30	7,18	47,71	10,64	2,37	0,05
VAR00004	60,40	5,66	53,14	11,13	2,50	0,05
VAR00005	51,00	6,58	46,57	8,43	3,21	0,01
VAR00006	36,40	4,55	31,14	5,42	3,07	0,01
VAR00007	42,50	7,05	41,00	7,02	0,61	–
VAR00008	41,40	6,00	36,71	8,07	2,94	0,01
VAR00009	28,80	3,35	37,14	5,79	-2,95	0,01
VAR00010	37,70	5,17	35,86	6,74	2,09	0,05
VAR00011	42,10	10,84	43,57	11,91	-0,37	–
VAR00012	41,20	4,07	38,43	5,80	3,16	0,01
VAR00013	18,00	3,15	14,29	3,54	3,22	0,01
VAR00014	16,20	1,07	13,14	2,74	2,23	0,05
VAR00015	13,00	3,28	13,43	2,59	-0,41	–
VAR00016	11,10	2,88	13,43	3,18	-2,22	0,05
VAR00017	66,47	11,90	50,19	17,10	4,56	0,001
VAR00018	54,33	12,85	34,48	6,49	2,78	0,01
VAR00019	50,30	13,78	45,95	8,94	2,97	0,01
VAR00020	55,03	25,71	55,91	9,39	-0,11	–
VAR00021	56,97	13,06	38,76	7,66	2,48	0,05
VAR00022	44,44	11,46	43,05	13,75	2,11	0,05
VAR00023	51,50	23,38	51,19	25,06	0,04	–
VAR00024	56,64	19,15	53,05	7,92	2,32	0,05
VAR00025	56,80	20,13	45,43	16,82	2,99	0,01
VAR00026	28,90	8,72	30,29	3,37	-2,15	0,05
VAR00027	28,20	2,37	24,14	2,91	2,95	0,01
VAR00028	21,80	7,40	20,71	2,92	0,52	–
VAR00029	18,80	5,48	14,14	2,80	2,91	0,01
VAR00030	26,30	2,41	22,71	3,41	2,93	0,01
VAR00031	2,73	0,30	2,86	0,17	-1,41	–
VAR00032	2,70	0,71	2,57	0,36	0,62	–
VAR00033	2,57	0,34	2,33	0,69	1,31	–

VAR00034	6,60	2,64	4,71	1,73	2,34	0,05
VAR00035	44,90	6,35	35,71	1,76	4,31	0,001
VAR00036	20,90	4,46	17,43	3,23	2,49	0,05
VAR00037	12,10	2,27	9,86	2,18	2,88	0,01
VAR00038	123,40	7,53	120,71	9,79	2,39	0,05

Отже, представники групи із слабким виявленням рівня самодетермінації мають вищий прояв, порівняно з представниками групи з повною відсутністю прояву самодетермінації, за такими показниками: шкала оцінки потреби в досягненні (0,05); професія (0,05); освіта (0,05); сім'я (0,05); суспільство (0,01); розвиток (0,01); соціальні контакти (0,01); досягнення (0,05); збереження індивідуальності (0,01); внутрішньо індивідуально значущі мотиви (0,01); внутрішньо соціально значущі мотиви (0,05); шкала S (інтегральна) (0,001); самоповага (0,01); аутосимпатія (0,01); самовпевненість (0,05); самоприйняття (0,05); самозвинувачення (0,05); саморозуміння (0,01); процес життя (0,01); локус – “Я” (0,01); локус контролю життя (0,01); орієнтація у часі (0,05); підтримка (0,001); блок цінностей (0,05) і блок почуттів (0,01); і нижчий рівень власного авторитету (0,01), зовнішньо негативних мотивів (0,05) та мети життя (0,05).

Висновки. Шляхом емпіричного дослідження встановлено чотири рівні прояву самодетермінації особистості, зокрема: високий, достатній, слабкий рівень прояву та повна відсутність прояву самодетермінації особистості.

Доведено зв'язок між рівнем прояву самодетермінації особистості та особливостями змістовних і динамічних характеристик мотиваційної сфери, зокрема між: високим і достатнім рівнем прояву самодетермінації особистості та внутрішньо індивідуально значущими мотивами (0,38 і 0,37), внутрішньо соціально значущими мотивами (0,31 і 0,32), зовнішньо позитивними мотивами (0,54 і 0,51), локусом “Я” (0,52 і 0,41), локусом контролю життя (0,45 і 0,39); слабким рівнем прояву самодетермінації та повною відсутністю прояву і зовнішньою негативною мотивацією (0,54 і 0,59).

Виявлено, що значущі відмінності відбуваються за такими показниками, як: шкала оцінки потреби в досягненні, професія, освіта, розвиток, соціальні контакти, внутрішньо індивідуально значущі мотиви, внутрішньо соціально значущі мотиви, шкала S (інтегральна), самоповага, аутосимпатія, самоінтерес, самовпевненість, самоприйняття, процес життя, результативність життя, локус – “Я”, локус контролю життя, орієнтація у часі, рефлексивність, зовнішньо негативні мотиви та самозвинувачення тощо.

The article contains represents the results of the research directed at revealing of moments that influence on the level of display of self-determination of personality. The catalog of personal determinants specifically affecting the process of self-determination of personality. There are four levels of display of self-determination of personality: high, sufficient, weak level and complete absence of display of self-determination of personality.

Keywords: self-determination of personality, high level of display of self-determination of personality, sufficient level of display of self-determination of personality, weak level of display of self-determination of personality and complete absence of display of self-determination of personality.

Отримано: 9.02.2012 р.

УДК 159.923

З.С.Карпенко

Сучасний стан аксіопсихологічних студій в Україні

У статті підводяться підсумки холистичного суб'єктно-ціннісного вивчення психічних феноменів, реалізованих в авторську наукову школу аксіопсихології особистості у співвідношенні з різними типами раціональності.

Ключові слова: аксіопсихологія, раціональність, суб'єкт, цінність, холізм.

В статье подводятся итоги холистического субъектно-ценностного изучения психических феноменов, реализованных в авторской научной школе аксиопсихологии личности в соотношении с различными типами рациональности.

Ключевые слова: аксиопсихология, рациональность, субъект, ценность, холизм.

Лейтмотив пропонованої статті полягає в тому, що аксіологічна психологія є не просто авторською концепцією, своєрідним додатком до наявних психологічних, насамперед, персонологічних теорій, вона – закономірний вислід рефлексії над основоположними засадами наукового пізнання, що характеризується дрейфом домінуючої сьогодні постнекласичної раціональності до універсалістського (постпостмодерністського) світорозуміння і людинознавства.